

ԼՐԱԳԻՐ

ԼՐԱԳԻՐ. ԲԱՆԱԿԱՆ. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱԿԱՆԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է 120 ռ. 2
Վեցամսեայն 65
Մէկ ամսեայն 40
Պատուարժանները կանխիկ են :
Պատուարժանները տան ամսոյն 1 ին և
16 ին կը սկսին :

Դուք երթալիք լրագրիչներուն քամբուն
ծախքը առնողն զնայ է :
Լրագրիչս վերաբերեալ նման կամ որ և
իցէ գրուածն, խմբագրին պիտի ուղ-
ղուի : և ասոնց քամբուն ծախքը խոր-
կողն զնայ է :

ԲԱՆԱԿԱՆ

Սեփականութիւնը պաշտօնաւոր և գերմանացի քաղա-
քականութիւնը : - Բաշա լրագրին մէկ յօդուածը :
- Օտեսայէն գրուած : Լուրեր : - Քանոսպէտ զօրա-
պետին մէկ նամակը : - Սեփականութիւնը պաշտօնաւոր
զօրապետի զօրակցին հրամանատարի մը տուած տե-
ղեկութիւնները : Գաղղիոյ բանակին բժշկականին
տուած տեղեկութիւնները :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գրքըմէն և կան լուրեր : - Մարտադրական հիւան-
դանոցներուն մէջ մեռնող Գաղղիացի զօրաց թիւը :
- Եղիպտոսի արտաքին գործոց վերաբացու Ստե-
փան պէնը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳՂԱՆ : Լորտ Բաշալիքի ըրած մէկ ատենա-
բանութիւնը : - Պատերազմական պատրաստութիւն
ներ :

ԳԱՆՆԱՆ : ԲԱՆԱԿԱՆ : մէկ յայտարարութիւնը :
- Օրենսդրական ժողովին նոր նախագահը : - Փա-
րիզի Արք Եղիպտոսի նախագահի քանակագործութիւնը :
- Լորտ Բաշալիքի Գաղղիոյ համար :
- ՈՒՌԱՆԱՆ : Զինուորական պատրաստութիւնը : -
Կալիֆորնիոյ սահմանները տարածուած զօրքերուն եւ
քաղաքներուն հրաման :

ՍՊԱՆԱՆ : Ճիւղեր թիւերու քաղաք :
ՅՈՒՆԱՆԱՆ : Քօլեւային ստանկանալը Աթէն-
քի մէջ :

ԶՆԱՆԱՆ : Արտադրութեան վիճակը :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՌԵՆՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲԱՆԱԿԱՆԱԿԱՆ

ՌԻՒ ՏԵ ԼԱՆՖԵՌ ՓՈՂՈՑԻՆ
ՏՈՒՆԸ :

ԲԱՆԱԿԱՆ

Լրագրի խմբից, երկուքն ալ միա-
պէս կարեւոր և ծանր, որոնց մէկը
գէշերով և միւսը գրեթէ լռեցուցու-
վայ են, Լրագրիչներն մինչև Լրեմուտը
ամենակն ուշադրութիւնը դրուած, ա-
մենուն միտքը զբաղեցուցած և ամե-
նուն խօսակցութեան նիւթ եղած են :

Լրագրիչներուն մէկը Սեփական-
ութիւնը պաշտօնաւոր և, երկրորդը Գեր-
մանացի քաղաքականութիւնը :

Լրագրիչին համար չափազանց ան-
համբերութիւն մը կը տեսնուի շա-
տեղուն վրայ, և կարճամիտ մարդիկ
անոր լռեցումն երկարիլը տեսնելով,
վախճանին վրայ կ'սկսին երկմով : Լր-
ագրիչներուն վրայ չկարող արդարա-
նալ երբոր ողջմտութեամբ ու հան-
դարտութեամբ մտածուի, որ աշխար-
հի սկիզբէն մինչև հիմա նմանը չտես-
նուած մեծ և հսկայական ձեռնարկու-
թիւն մըն է Սեփականութիւնը պաշտօն-
աւոր : Օրովն անառիկ, ցամաքէն դժ-
ւարարանուցելի, և աս երկու կողմէն
ալ հանգ զօրութեամբ ամրացած : Սե-
փականութիւնը քաղաքը այսօրուան օրս
վախճանի միջին ժողովրդեան իշխող
տէրութեան մը գինուորական պատի-
ւը և հարկը յիսուն տարիէ ի վեր
Լրեւելքի և բոլոր Լրագրիչի մէջ
ամբաւ ճիգերով ստացած ազդեցու-
թիւնը պաշտպանելու սահմանուած է :
Լրագրի կարգէ դուրս զօրութեամբ
ամրացած ու պաշտպանուած քաղաք

մը չուտով առնուելու համար Լրի-
քովի հրաշքը պէտք էր կատարուէր .
այսինքն դաշնակից զօրքերը Սեփական-
ութիւնը առջեւ հասնելուն պէս պա-
րիսպները ինքնիրենուն վրէժն Բայց
երբոր աս չեղաւ, երբոր կանոնաւոր
պաշարութիւնը ու պատերազմը ընել հարկ
եղաւ, բնականաբար դաշնակից զօր-
քերը ամբաւ դժուարութիւններ ու-
նէին առջեւին յաղթելու, ինչպէս
որ դաշնակից զօրաց հրամանատարնե-
րը անջիւրջէն կը խոստովանէին իրենց
տէրութեանցը գրած նամակներուն
մէջ : Ինչու զաշնակից զօրաց զիւ-
ցակնական քաղաքներն ու գինուորա-
կան հանձնարը այս դժուարութիւննե-
րուն կրնայ յաղթել : Բայց մարդկային
կարողութիւնը չափ կանոն և սահման
ունի :

1807 ին՝ Բրուսիայի Տաննիկ քաղա-
քը Սեփականութիւնի ամենէն ընտիր
զօրքերուն ձգանցը յիսուն և մէկ օր
զիմացաւ : Տաննիկ, որ Սեփականութիւնի
նայելով հաւարակ քաղաք մը կը սեպ-
ուի, և ընդ ամենը հարկը 19 հազար
պաշտպանող զօրք ունէր, երբ Սեփա-
կանութիւնը հարկը հաղորդէ աւելցուցի-
1882 ին՝ Պէլքիքայի Լիւքս քաղաքը 4
հազար պահապան զօրքով քանի չորս
օր զիմացաւ : 1828 ին՝ Ստան 85 օր
զիմացաւ Ռուսաց զօրութեան, որոնց
Լիւքսայոս կայսրը անձամբ կ'առաջ-
նորդէր, և վերջապէս մանուկութեամբ
առնուելու : Լիւքս Ռուսերը գեռ աս
տարի 70 հազար հոգով և իրենց ա-
մենէն ընտիր զօրապետին առաջնոր-
դութեամբ երկու ամիս Սիւրստրէի
հետ պատերազմեցան, որուն մէջ 12
հազար Ռուսներն զօրք կար, և չկը-
ցան առնել :

Լրագրի խմբիցն էտեւ պէտք չէ
զարմանալ Սեփականութիւնը պաշտօնաւոր
երկնիտուն : Դաշնակից զօրքերը այս
օրուան օրս առջեւին Սեփականութիւնը
պէս ահեղադր քաղաք մը և ետեւին
իրենցմէ թուով շատ աւելի թշնամ
եաց բանակ մը ունին յաղթելու : Լր-
գէն քաղաքը կէս աւերակ ըրին և թըշ-
նամեաց բանակը երկու անգամ զար-
կին : Թողնէր ուրեմն իրենց աս դժ-
ուար ձեռնարկութիւնը գլուխ հանե-
լու համար մարդկային կարողութեան
պահանջած անհրաժարելի ժամանակը .
և համբերութեամբ մեծ յաղթութե-
օրին սպասելով, զմայլմիտ իրենց մինչև
հիմա ըրած փառաւոր քաղաքորդու-
թեանցը վրայ :

Դանք երկրորդ խնդրոյն :

Լրագրիչայ որ աս երկրորդը առջե-
ւին հետ անբաժանելի կապակցութիւն
մը ունի, և վերջապէս Սեփականութիւնը
առուած միայն պիտի կրնայ վերջին
խօսքը ըսել տալ Գերմանական տէրու-
թիւններուն :

Լրագրիչ աս տէրութեանց քաղա-
քականութիւնը անորոշ վիճակի մէջ
է, գոնէ մեզի համար, ըստ որում բո-
լոր պարտած լուրերը հակասական են :
Ոմանք կրնան, թէ Ռուսիոյ կայսրը
Լրագրիչ կառավարութիւնը սույս

հողերնեղու համար Կալիֆորնիայի սահ-
մանադրութիւնը ժողոված բանակնե-
րուն յանկարծ հրաման իրերէ ե որ
եւ քաղաքին : Բայց մի և նոյն ժամա-
նակ ուրիշներն ալ լուր կուտան, թէ
Լրագրիչ կառավարութիւնը նոր զօ-
րածողով մը ընելու հրաման տուէր է,
և իր զօրաց գլուխները պատերազմի
կը պատրաստէ : Ոմանք կը հաստատեն,
թէ Բրուսիայի կառավարութիւնը ըս-
տիպողական կերպով հրաւիրէր Ռու-
սիոյ կառավարութիւնը, որ արեւ-
մտեան տէրութեանց Գրքով արշա-
ւանքէն առաջ իրեն առաջարկած չորս
խաղաղութեան պայմաններն ընդունի .
և կ'աւելցնեն, թէ Լիւքսայոս կայս-
րը հաճութիւն ցուցցուր է յիշեալ
չորս պայմաններուն վրայ դեսպանա-
խօսութիւն ընելու պատերազմի վերջ
տալու համար : Բայց ուրիշ կողմանէ
ալ կը հաստատեն, և Ռուսիոյ պաշ-
տօնական լրագրիչներուն գրածներէն
ալ կ'երևայ, որ Լիւքսայոս կայսրը ա-
մեն ժամանակէ աւելի հաստատած է
մտքին մէջ իր վերջին զինուորը և վեր-
ջին գրամը զոհել և ամենափոքր զե-
ջում մը յանձն չառնել : Արեւմտեան
կրնան, թէ արեւելեան խնդիրը մօտ
օրերս Գերմանական Դաշնակցութեան
մեծ ժողովին առջև պիտի դրուի
Լրագրիչ և Բրուսիոյ կառավարու-
թեանց ձեռք, որոնք աս մեծ խնդ-
րոյն ամեն մէկ կէտերուն վրայ կատա-
րեալէս միաբանած են : Բայց միւս
կողմանէ ըսողներ ալ կան, թէ Լրագ-
րիչ կառավարութիւնը առ խնդրոյն
մէջ իր գործելու անխախտութիւնը կու-
ղէ պահել, և Բրուսիայի կառավա-
րութիւնն ալ իր չէզոքութեան դաղա-
փարին վրայ հաստատ կեցած է :

Լրագրիչը հաւատարմ է : Լրագրիչայ
և շիտթ խօսքերուն մէջ ստույգը ինչ-
պէս հասկնալու է : Սիւրստը, թէ
աստիպարիկն մէջ նոյն իսկ Գերմա-
նիա կրնայ ստուգութեամբ ըսել, թէ
ամիսէ մը ետեւ իր մտածելքը, ուղե-
ղքը և ընելքը ինչ պիտի ըլլայ :

Լրագրիչայ անստուգելիութեան մէջ խոհե-
մուի մեզից կը պահանջէ համբերութե-
սպասել, աղօթք ընելով Լրագրիչ, որ
մեր օգուտաւորութեան սիրելի ինքնակալին
և անոր արմատ գաշնակիցներուն ը-
րած արդար պատերազմը կատարեալ
յաղթութեամբ պտակէ, և իրենց բա-
րի և աղիւ խաղաղութիւնը վերջը հա-
ցնէ, որ է աշխարհիս խաղաղու-
թիւնը և ժողովրդոց բարօրութիւնը
ամուր և անսասանելի հիմանց վրայ
հաստատել :

Գաղղիական Բաշա լրագրին նոյեմ-
բեր 18 թուոյն մէջ հետեւեալը կը
կարդանք :

Գերմանական տէրութեանց մէջ
չարունակուած անվերջանալի դեսպա-
նական վիճաբանութեանց վրայ շատ
բան մը չունինք հիմա խօսելիք : Պէտ-
քէն մեզի գրուած մասնաւոր նամակ-
ները կը հաստատեն լրագրիչներուն այն
ըսածը, թէ Ռուսիոյ տէրութիւնը չորս
երաշխտութեանց հիմանց վրայ

Գերմանական տէրութեանց հետ խօ-
սակցելու յօդարութիւն կը ցուցնէ :
Կերեւայ, որ աս լուրը իբրեւ մօտա-
ւոր խաղաղութեան մը նշան ընդուն-
ւեր է Պէտքէն մէջ : Սակայն յայտնի
է, որ Ռուսիա ասով արարդապէս ժա-
մանակ վաստակել կ'ուղէ : Ռուսիոյ կող-
մէն Գերմանական տէրութեանց արեւ-
ւած ապահովութիւններուն անկեղծ
չլրալը յայտնի կը տեսնուի Բեդրա-
պուրի լրագրին մէջ նոր հրատարակ-
ւած յօդուածէ մը, որ մեծ տպաւորու-
թիւն ըրաւ : Ինչպէս կրնան Գերմա-
նական տէրութիւնները խաբուիլ
Բեդրապուրի մէջ հրատարակուած
հետեւեալ պաշտօնական յայտարարու-
թիւնը տեսնելէն ետեւ :

« Կայսրը աշխարհակալութիւն չունի խոտ-
մանքին վրայ հաստատ պիտի կենայ : Բայց միայն
մայն իր վրէն առած պարտաւորութիւնը պիտի կա-
տարէ, որ է Վստիոյ եղբոր Ռուսիոյ ծանրաբե-
ռութեան հաստատել, որ ճշմարիտ բարեկար-
գութիւն մը հիմնուի համար բացարձակապէս հաջ-
կաւոր է : Ռուսիոյ նուիրական զօրքն է Վստիոյ
վրայ քրիստոնեութեան թագաւորութիւնը նորոգել
ու ամրացնել : Վերջապէս կայսրը իբրեւ Եւրոպայի
պաշտպանութեան ապաւն պահպանողական Եւրո-
պայի կէտերը ապահովելու բարձր պատժուն ու-
նի : Ռուսիա չկրնայ հիմա այս պաշտօնը կատարել
բայց միայն յամառ պատերազմով մը, որ Վստիոյ
և օգ փառաւորութիւնը խորտակէ և Տաննիկ իշխա-
նութիւնը վերջացնէ : »

« Լրագրի անպարտաւոր յայտարարու-
թեան մը ետեւ՝ Հասկնալիք, թէ ինչ-
պէս Պ. Պ. Պիւտայիկ և Կորչաքով
կրցան լրջաբար Սիւրստի ու Պէտքէն
նի կառավարութիւններուն հաւտա-
ցնել չորս երաշխաւորութեանց հի-
ման վրայ դեսպանախօսութիւն ընե-
լու հաւանականութիւնը : Սակայն
Հասկնալիք, թէ ինչպէս վերը յիշ-
ւած յօդուածը աս երկու կառավա-
րութիւնները գեռ չէ համոզեր : Լր-
ագրի ամենայնիւ ահաւասիկ Բրուսիոյ
քաղաքականութեան վիճակը Բրուսի-
այի Լրագրի լրագրին խօսքին նայելով :

« Պէտքէն կոմսը Պէտքէն ծամբայ
երած ատենը, Լրագրի նստող Բրու-
սիոյ դեսպան Պէտքէն կոմսը նոր
պատուէրներ տուաւ անոր՝ Փարիզի
դեսպան Պ. Հաճիքիւրի տրուածնե-
րուն համաձայն : Լրագրի անստուգելիութեան
Բրուսիայի նոր քաղաքականութեան
հետեւանքն են : Պէտքէն կառավարու-
թիւնը չորս երաշխաւորութեանց կե-
տերուն հաւանութիւն տալով և Լրագ-
րի մօտենալով Ռուսիոյ դէմ յար-
ձակողական պատերազմ ընելու պար-
տաւորութիւն վրան չառնէր, այլ կը
յուսայ, որ իր չէզոքութիւնը արեւ-
մտեան տէրութիւններէն կ'ընդուն-
ուի : »

Օտեսայէն Սիւրստի Սիւրստի
լրագրին կը գրեն, թէ երկու գլուխ-
(ալայ) հետեւեալ Ռուսաց զօրք ծամ-
բայ երան այս քաղաքէն Գրքով երթա-
լու համար : Լրագրի ամենայն
զինուորական հրապարակին մէջ կրնաւ
կան հանգէս մը եղաւ, որ հիմա ջուր
սրսկուեցաւ զօրքերուն վրայ, և Օ-
տեսայի Լրագրի լրագրիչը հետեւեալ
տոնեւաբանութիւնը ըրաւ Սիւրստի

Լեւորդայի մէջ առաջին անգամ ծնունդ տուող թիւնն ու համարութիւնն չէր կրնար գտնալ թէ որ աղէկ մը չափուէր ու էր ու յայտնադէպ չճանչցուէր, որ պատերազմէն զգուշանալու համար առնէն հնար եղած ջանքն էր գործ դրելը : (Օտարահարութիւնն) :

« Հաւանական կը կարծեմ, որ եւս առաջով պատերազմը ուղղութիւնէն շատ տեղը պատերազմին սովորական դժուարութիւններն ու յեղձանքները տեսնալով կը վճատին, բայց ես կը խոստանամ ձեզի, որ թափուհւոյն պաշտօնէիցը մէջ առանկ վճատութիւն մը երբեք չպիտի գտնար : »

« Մենք հաստատութեամբ միտքերն ինչ գրած ենք, որ ամեն պարագայի մէջ մեր պարտքերը յարատեւութիւն կատարենք, և ինչ որ թափուհւոյն և ազգը մեզնէ պահանջելու իրաւունք ունեն, անոր համեմատ գործենք՝ պատերազմին մեծ նպատակները և երկրի մնացուն շահերը միշտ աչքերնուս առջև ունենալով : Տարակոյտ չունիմ, որ մեր մեծ գաշնակոյն հետ միաբանութեամբ գործելով՝ սա պատերազմը մը յաջող փոխանի մը կը հասցընենք : (Օտարահարութիւնն) : »

« Մարտի Բոլշակովի լրագիրը կը ծախուցանէ, թէ կառավարութիւնը զօրաց ինքեւրորդ բաժին մ'ալ կը պատրաստէ մօտերս Վրբլմ խրկելու համար : »

« Եւրոպայի կը ծախուցանէ նաեւ, թէ պատերազմի պաշտօնատեղեր Վրբլմ ինքեւրական զօրաց համար 1000 հազար փայտաշէն տաղաւարներ կամ խուցեր ձինք կուտայ, ամեն մէկին մէջ քսան հազի բնակելու համար : Եւ տաղաւարներուն երկու հարկերը նոյեմբեր 9 ին պատրաստ պիտի ըլլային : »

« Գաղղիայ խրկած նոր զօրքերուն և անոնց ամեն պէտք եղած բաներուն շուտով փոխադրութեանը համար՝ կառավարութիւնը բաղձաթիւ մեծ շուքենաւեր խրկեց Գաղղիայ թուրք նաւահանգիստը, ուսկից նոր զօրքերը ծախայ պիտի ելլեն : »

ԳՆԱԴԱՆԱՆ : Սեպտեմբեր 7/19 թուոյն մէջ հետեւեալը կը կարդանք :

« Հաստատութիւնը պէտք է հասկընայ, թէ ինչ խոհեմութեան պատճառով կառավարութիւնը կ'զգուշանայ լրբեւելք խրկած զօրքերուն ճիշդ թիւը գիտցընել : »

« Սեպտեմբեր 10-ին գտնուած Գաղղիական բանակին զօրութիւնը հասկընալու համար՝ բաւական է գիտ :

նալ, որ Գաղղիական բանակը Վրբլմի եղբոր ոտք կոխած ժամանակը, ուր լինողիցս բանակին հետ լինայի պատերազմը վատարկեցաւ, չորս բաժինէ կը բաղկանար, որոնց վրայ հետ զհետեւ երկու բաժին զօրք ալ աւելցաւ և ուրիշ երկու բաժին ալ ծամբան էին : Եւսանալով առանց հաշուելու զօրաց գումարներն պահանջներուն տեղը լեցընելու համար ամեն օր խորհուած օգնական զօրքերը, Գաղղիական բանակին զօրաց թիւը քիչ օրէն կըրկնապատիկ պիտի եւեկնայ : »

« Լինողիցս բանակին ալ նոյնպէս շատ օգնութիւն կ'ընդունի : Եւսանալով Օսմանեան զօրքերն ալ թուանուէն, Լեւորդայի ու Վ. Պօլսէն խորհուած գումարներով հետ զհետեւ կաւելան : »

« Գաղղիական բանակին ուսուցիչն ու պաշարը կատարելապէս պահաւելցած է : Կատարելապէս զօրքերուն Վրբլմի մէջ հարկեր քսան օրուան ուսուցիչ և ամեն տեսակ պաշար ժողոված է : »

« Մեր ցամաքային զօրաց աշխատութիւններուն գործակից է նաեւ մեր ծովային զօրութիւնը : Բայց ի գաշնակիցներուն նաւատորմիւններն, Սեպտեմբեր 7-ի 7-ի օրապատգովական նաւ ունինք : Եւ նաւերուն գործն է՝ Սեպտեմբեր 10-ին նաւահանգիստին բերանը պաշարել, ուստայ ուրիշ նաւահանգիստներուն սպանալ և 13 մեծ շուքենաւերու գործակցութեամբ ուրոնք սա նպատակաւ վարձու բռնուած են, բանակին պաշար կրել և Վ. Պօլսէն Վրբլմ զօրք տանել բերել : »

« Եւրոպայի 12 ին կայսերական հրթիռարտակաւ Վրբլմ կամ օրէնսգրաւ կան ժողովին նախագահ անուանեցաւ : »

« Փարիզի Բըքեպիսկոպոսը իր թեմին եկեղեցականներուն ծանուց, որ Հռոմ ծանապարհօրդեւու միտք ունի Ս. Եստուածածնի անարատ յղութե վարդապետութիւնը վճռելու նպատակաւ հոն ըլլալիք եպիսկոպոսաց մեծ ժողովին ներկայ գտնուելու համար : Եւրոպէն ամեն երկիրներէ և Գաղղիայէն բաղձաթիւ եպիսկոպոսներ Հռոմ գացած են առ բանին համար : »

« Եւստի 8/20 ին լինողից տեղութեան ներքին գործոց պաշտօնայ Լորտ Բալմբլմբլմ Քալէն Փարիզ հասաւ, և անցաւ Սեպտեմբեր 10-ին Բալմբլմ կայսեր հետ տեսնուելու և քանի մը օր անոր հիւր ըլլալու : Եւ բարձրատիւն և մեծանուն ան ձին Բալմբլմ կայսեր հետ տեսնուելու նպատակին վրայ զանազան կարծիքներ կըրկան : »

« Եւստի քանի լինողից է եղեր : Եւստի քանի քանի խօսքերով սեղանին ելան, և Գրեաներիկոս բժիշկէն զատուելով զնայ անմիջապէս սնուակ մը ծախու առաւ՝ տուն խաւրեց : »

Եւրոպայի օրը Գրեաներիկոս ծամբայ ելաւ գէպ ի Վարսիլիա, և քանի որ Փարիզէն կը հեռանար, անցաւ աւելի ուրախութիւն կ'զգար : Եւստի ամեն բարձր ձայնով « Եւստի, Հռոմ կը պօռար, վերջապէս Վարսիլիա հասաւ, անկէ շուքենաւով Ղէնուի գնաց, Ղէնուից Գրեանից, Բիլա, Եւրօպ, Վերսիլիա և վերջապէս Հռոմ հասաւ : Հոն քանի մը ամիս նստելով՝ Հռոմի մէկ քանի պատկերները նկարեց, ու Գաղղիա իր բարեկամին խրկեց Փարիզի գեղարուեստից ձեւարանին ներկայացընելու համար : և շատ հաւեր ուեր են եղեր : »

Գրեաներիկոս Եւստիան տեսնելու փափաքը տեսնելէ ետքը ուղեց նորէն Գաղղիա գալնալ, բայց սա անգամ վերի ծամբայ Վրբլմէն Օսկիցերի անցաւ, և Վրբլմ գետն ի վեր ելելով Վալ գետը, որ անկէ ալ Փարիզ անցնի :

Բայց Վալ քաղաքը հասած օրը՝ հոն շատ ուրիշ ծանապարհօրդեր գրտնուելով՝ Գրեաներիկոս տաք օթեան գնաց՝ ամեն ալ « սենեակ չկայ, բոլորն ալ բռնուած են » պատասխանը տուին : Հասաւ հաստալով լրբէ թափառիչքը բռնուած օթեանը գնաց, որուն գրան առջեւ ինք մը բաղձաթիւն ժուռ կուգային : »

Գրեաներիկոս ան բաղձաթիւ մէջ Պարսն Վերթմանը տեսաւ որ կնկան մը հետ խօսակցութիւն կըրկեր : Ինչից գրան կողմ գարձած ըլլալով՝ Գրեաներիկոս չըրցաւ երեսը տեսնել, բայց Պարսն Վերթման Գրեաներիկոսը տեսածին պէս՝ մէկէն կնկանը հետ օթեւանին ներս մտան : »

Գրեաներիկոս կառքէն վար իլաւ, ու տաք վայրկեանի չափ հոն օտարականի մը հետ Գաղղիայ վրայօք խօսակցելէն ետքը՝ օթեւանին ներս մը տաւ, շուտով վեր ելաւ, ու ծանապարհօրդներուն օրհնէր մտաւ : Պարսն Վերթմանը գտնալով մօրք : Բիլ մը տանէ ալ հոն կնկանով և Պ. Վերթմանը չգտնալով՝ պահուկապէս իրեն

ՌՈՒՄԱՆ : Պէտքն լրագիրները Բեգրոպուրկէն գրուած նամակներէ առնելով լուր կուտան, թէ Ռուսիայ տեղութիւնը պատերազմական պատճառութիւնները վերջին աստիճան փութալ յառաջ կը տանի : »

Եւ միջոցիս ժողովուելու վրայ եղած նոր պահեստի բանակէն դատ մինչեւ զարուն ուրիշ պահեստի բանակ մ'ալ կազմելու պատրաստութիւն կը տեսնուի ընդհանուր զօրաժողով մը ընելով :

« Վրբլմայէն նոյեմբեր 9 թուով կը գրեն, թէ Կալիցիայի սահմանագրութիւններուն վրայ տարածուած Ռուսաց զօրքերուն հրաման եղեր է, որ ետ քաշուին ու լիւրջաւ հեռուէրկէն գետին վրայ ամրանան : »

ՍՊԱՆԻԱ : Կատարեան նոյեմբեր 5 թուով գրուած և Գաղղիայ լրագիրներուն մէջ հրատարակուած նամակի մը մէջ տեսնալը կը կարդանք :

« Բիլ մարդ կայ գիտցաւ, որ Սպանիայի մէջ ճիշդութիւններու հաստատութիւն կամ տուն մը կայ : Եւ ճիշդութիւններուն ու թուան և վրայ հասաւ յօրալի մէջ (ճիշդութիւններուն ընկերութեան հիմնադրէն ծնած քաղաքը Սպանիայի Պարթոնա հանգիստ մէջ) : Կառաւ վարութիւնը հրաման ըրաւ ասոնց որ անմիջապէս ելլեն Սպանիա կղզին երթան : Ճիշդութիւն հայրերը չեն ու գերայս հրամանին հնազանդ յարաճառելով թէ ասանկ երկար ծանապարհօրդութիւն մը ընելու պատրաստութիւն չունին, բայց կառավարութիւնը զերկեր կ'առաջարկէ որ անմիջապէս ծամբայ ելլեն : Թէ որ ասոնց ընդհանրութիւնը չարունակէ, գաղտնաբանական գործոց պաշտօնայ Պ. Լինող Սպանիայի տեղութեան հոգէն բոլորովն պիտի վրաւորէ ասոնք : »

Ճիշդութիւններուն ասանկ ամենուն աստիճան ըլլալուն պատճառը սա է, որ ամեն մարդ գիտէ, թէ ասոնք Պարթոնա կառավարէ գաղտնի մէջ քաղաքաւան խաւարութիւններունցն, և Սպանիայի այժմեան թաղաւորական տանը գէմ գաղտնաբանութիւն կը նիւթին, և իրենց տունը ղրկարան գործած է : Կառավարութիւնը Պարթոնա հանգիստ հեռահետ զօրք կը խրկէ, որովհետեւ վերջիշեւ գաղաղութիւն վրայօք ան հերքելի ապացոյցներ ձեռքն ունի : »

Սպանիայի տեղութեան Հռոմի հետ րրած կրօնական գաղտնաբանութեանը մէջ պէտք եղեր էր հետեւեալ յօդուածը գնել : « Հրաման կը տրուի քանի մը ծանաղեալ կրօնական միաբան

նաւթիւններու և ուրիշ թիւ քանիին հաստատութեանը : » Եւ ուրիշ թիւ քանիին խօսքը իրենց առիթ առնելով՝ յօդուան հայրերը ոտքերնին Սպանիա խօսեցին, ուսկից կառավարութիւնը պարտաւորուած է հիմա վերելք վաճառելու : »

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ : Բոլեան ստակաւ ըն ջարդ կ'ընէ լինողից մէջ : Եւրոպէն քաղաքին մէջ 12 հարար հոգի մնացած է, այսու ամենայնիւ մեծանոցներուն թիւը օրը 200 ի կը հասնի : Բոլոր խաւարութիւնը գոցուեր են, ոչ հաց ծախող կայ և ոչ միս, ամեն մարդ փախչող փախչողի եղած են : Կառավարութիւնը քաղաքին պահապան զօրքերը արձակել է : վերջապէս վերջին աստիճանի սարսափ մը տիրել է լինողից մէջ :

ՉԻՆԱՍՏԱՆ : Կատարելութիւնը տեղութեան հարաւային գաղաւաններուն մէջ յառաջդիմութեան մէջ է, բայց հիւսիսային գաղաւաններուն մէջ ունեցած ընթացքին վրայօք որոշ լուր մը չկայ : Կրտսի թէ ապստամբները Փէրիկ (մայրաքաղաքին) մօտերը ծախողութեան հանդիպել են, և չեն կրցեր թիւնցնի մէջ հաստատուիլ, ուսկից մայրաքաղաքին վրայ յարձակելու փախ կուտային :

Ինչ և իցէ, Չինաստանի գործը գէշ վիճակի մէջ է : ապստամբութիւնը ամեն տեղ կը տարածի, և Կանթոնէն դատ ուրիշ մէկ տեղ մը բոլորովն յաղթած չունի : Կատարելաւ անիշաւարութիւն մը տիրած է, և դժբաղդաւար անհնար է գուշակել սա ապստամբութեան վիճակը, որ չորս տարիէ ի վեր Լըիկային կայսերութիւնը կը գործէ : Եւ ապստամբութեանը կրած ժամանակը, Չինաստանի մէջ բնակող Լեւորդայիցները որ թափառներուն կառավարութեանէն գոչ չեն, ապստամբութեան յաղթելուն վրայ փախ կը ցուցնին : Եւ յոյսային որ նոր կառավարութիւն մը հաստատուի նէ՝ իրենց աւելի օգտակար կըլլայ, և օտար տեղութեանց հետ Չինաստանի առեւտրական յարաբերութիւնները ծաղկեցընելու հոգ կը տանի : Սինգապուր բողբոջան և հռոմեական բարոյիչները կը կարծեն, որ թափառները ապստամբներուն գլուխը քրիստոնէական հաւատքին տարածուելուն կուտակից է :

Եւ յոյսերը հիմա տխրանալ սկսած են : Լեւորդայիցները ապստամբութեան համար առջև համակրութիւնը չունին : Եւ տեսնան, որ թափառներ իրենց

կանչեց և Պարսն Վերթմանը հարցունց :

« Հիմա հիմք րրպէ չկայ, որ Պարսն երթալու համար ծամբայ ելան : Երտալ խօսքերնին քանի մը օր հոն նստիլ էր, բայց ինչ եղաւ չէմ գիտեր : Եւստի քանի մը փոխեցին փոխեցին : »

« Եւստի է նէ անոր սենեակը ինչ ճի տուէր : »

« Թաղաւ թիւն կըրկեր, Պարսն անոր սենեակը ուրիշին տուի, բայց թէ որ կուգէր քեւորդիկն սենեակը տամ ձեզի : »

« Թաղ ան ըլլայ, ըսաւ Գրեաներիկոս և իր կարտաքը ան սենեակը բերել տուաւ : »

« Գրեաներիկոս սենեակին մէջ աւթոյն մը վրայ գօտի մը գտաւ, և սենեակը տանի ու վրայ եղած տեսաւ : Թուղթի կտորաւորներ գետնին երեսը ցրուած, ամսաներուն մէկը գետնին վրայ ինքած, միւսը մէկ կողմը նետուած, ասոնք ամեն ալ կը ցուցնէին որ մէջը նստողները արտաքին ծամբայ ելել էին : Գրեաներիկոս քիչ մը հանդէսը

համար ջերմանոցին քով տնտեսի վրայ նստաւ, ու ջերմանոցին վրայ բաւնի մը փայլել տեսնելով, առաւ նա յեցաւ որ ոսկիէ պատեանի մը մէջ լիւքսամուրդիկ պարտեղին կնկանը պատկերէր էր, պաղեցաւ մնաց, հասկըցաւ որ ան կնկիկ Պարսն Վերթմանին քեւորդին էր, անանկէ նէ ըսաւ ինքիւնքն, Պ. Վերթմանին ինքի տուած ստակը՝ պատկերներուն համար չէր, այլ ան կնկանը քած բարեբաւութեան համար է եղեր : Եւստի որ անոր փոխարէն տուաւ ինքի այն ըստակը : »

Եւ ըսելով Գրեաներիկոս կնկանը պատկերը կը գիտէր ու ևս առաւել կը բորբոքէր : « Եւստի, ասոնց այս պէս շուտով ծամբայ ելելուն պատճառը ես եմ եղեր » կըրկէր : ուրեմն անպատճառ զանապ պիտի գտնամ, ես ալ վաղը անոնց ետեւէն ծամբայ կեդրում : » Եւ մտածութիւնով գիշերը մինչեւ լուս չկրցաւ քնանալ : Եւրոպայի օրը առտուանց կանուխ ծամբայ ելաւ գէպ ի Պարսն, հոն ալ Վրբլմ գաղտնաբաններն ընելով ինքն ալ ետեւեալ

